

Adresat: Președintelui Republicii Moldova

- Copie:
1. Parlamentul Republicii Moldova,
 2. Grupul de coordonare a implementării Strategiei de Reformare a Sectorului Justiției,
 3. Comisia pentru implementarea Planului Național de Acțiuni în Domeniul Drepturilor Omului,
 4. Oficiul Înaltului Comisar pentru Drepturile Omului,
 5. Comisarul European pentru Drepturile Omului,
 6. Subcomitetul ONU pentru prevenirea torturii,
 7. Comitetul European pentru prevenirea torturii,
 8. Oficiul Rezidentului Coordonator al ONU în RM,
 9. Oficiul Consiliului Europei la Chișinău,
 10. Misiunea OSCE în Republica Moldova,
 11. Delegația UE în Republica Moldova.

Apel repetat către Președintele Republicii Moldova de a nu promulga Legea cu privire la Avocatul poporului

24 ianuarie 2014, Chișinău

Organizațiile semnatare solicită Președintelui Republicii Moldova să nu promulge Legea cu privire la Avocatul poporului și să o restituie Parlamentului pentru a fi modificată și supusă din nou votului, cu respectarea cerințelor cu privire la transparența procesului decizional.

La 24 decembrie 2013, 17 organizații neguvernamentale au adresat Președintelui Republicii Moldova un apel public prin care au solicitat să nu promulge Legea Avocatului poporului, adoptată în lectura a doua în ședința Plenului din 23 decembrie 2013 și să o restituie Parlamentului. Semnatarii apelului respectiv au invocat cerința exagerată de eligibilitate pentru candidații la funcția de Avocat al poporului de a avea minim 20 de ani de experiență. Până la 23 ianuarie 2014 Parlamentul nu a făcut publică versiunea oficială a Legii Avocatului poporului, care a fost adoptată în lectura a doua la 23 decembrie 2013. Președinția nu a reacționat la apelul respectiv.

Semnatarii au analizat proiectul de lege trimis pentru promulgare în detaliu și vin, în mod repetat, cu solicitarea de nu-l promulga. În afară de cerința nejustificată și discriminatorie cu privire la experiența de muncă a candidaților la funcția Avocatul poporului, proiectul de lege conține un șir de alte neajunsuri, care constituie un regres considerabil față de proiectul de lege votat în prima lectură. În lectura a doua, legea a suferit următoarele modificări majore:

1. Mandatul Avocatului poporului a fost redus, nejustificat, la apărarea intereselor doar a persoanelor fizice (prevederi relevante, spre exemplu, sunt preambulul legii și prevederile cu privire la subiecții care pot sesiza Avocatul poporului).
2. S-a instituit încă o funcție de Avocat al poporului, care este specializat în protecția drepturilor copilului. În cadrul activității grupului de lucru, creat de Ministerul Justiției pentru elaborarea proiectului de lege, în perioada 2011 – 2013 și ulterior, până la adoptarea proiectului de lege în lectura întâia de către Parlament, a fost examinat public proiectul ce vizează activitatea doar a unui Avocat al poporului asistat de mai mulți adjuncți, unul dintre care urma să fie specializat în protecția drepturilor copilului. Crearea a două funcții de Avocați ai poporului creează confuzii și neclarități cu privire la statutul și activitatea acestora, repetând parțial probleme identificate în cadrul activității actualilor Avocați parlamentari.

3. A fost exclus criteriul conform căruia experiența anterioară a Avocatului poporului trebuie să fie una notorie în domeniul apărării și promovării drepturilor omului, prevăzându-se doar „vechime în muncă de cel puțin 20 ani de activitate”. În acest context, nu este clar cine va putea candida și cerința cu privire la 20 de ani de activitate este una nejustificată și discriminatorie.
4. Procesul de selectare a Avocatului poporului a fost denaturat radical. Inițial era prevăzută selectarea Avocatului poporului în urma unui concurs public. Proiectul de lege adoptat în prima lectură conținea următoarele principii: a) competiție deschisă, prin asigurarea accesului liber de participare la concurs a oricărei persoane care întrunește condițiile stabilite de lege; b) asigurarea transparenței, prin punerea la dispoziția tuturor celor interesați a informațiilor referitoare la modul de desfășurare a concursului; c) tratamentul egal, prin aplicarea în mod nediscriminatoriu a criteriilor de selectare și a condițiilor de desfășurare a concursului în raport cu toți candidații. Proiectul votat în lectura a doua nu mai conține principiile enumerate mai sus și prevede propunerea candidaților la funcția de Avocat al poporului doar de către fracțiunile parlamentare sau/și de către 20 de deputați. De asemenea, proiectul prevede instituirea unei Comisii parlamentare speciale pentru examinarea propunerilor privind candidații. Astfel, proiectul de fapt a limitat considerabil cercul potențialilor candidați, condiționând prezentarea acestora de susținerea din partea deputaților.
5. S-a redus de la 20 la 5 zile termenul în care publicul urmează să facă cunoștință cu candidații și informația referitoare la organizarea dezbaterilor publice. Parlamentul a considerat inutilă publicarea acestor informații în mass-media.
6. S-a impus Avocatului poporului obligația de a nu informa publicul despre problemele statului. Acest text confuz a fost introdus chiar în textul jurământului, fapt care este inacceptabil și este în conflict cu mandatul Avocatului poporului. De asemenea, nu este prevăzută o versiune alternativă jurământului, pentru a acomoda persoanele care nu pot să depună jurământ din convingeri proprii.
7. S-a limitat nejustificat cercul de persoane care ar urma să sesizeze Avocatul poporului. Conform proiectului legii trimis spre promulgare, organizațiile neguvernamentale sau alte entități juridice nu mai pot sesiza în mod direct Avocatul poporului despre încălcarea drepturilor omului, permițându-le sesizarea Avocatului poporului doar dacă reprezintă o potențială victimă.
8. A exclus posibilitatea persoanei, care se simte lezată în drepturi printr-o hotărâre judecătorească, să sesizeze Avocatul poporului. Faptul adoptării unei hotărâri judecătorești nu exclude efecte care ar încălca drepturile fundamentale ale omului.
9. S-a exclus, nejustificat, posibilitatea „persoanelor puse sub interdicție de instanța judecătorească (incapabile)” să sesizeze Avocatul poporului.
10. Mecanismul național de prevenire a torturii a fost asimilat cu Avocatul poporului. Astfel, Avocatului poporului i s-au atribuit competențe care, de fapt, contravin protocolului Opțional la Convenția ONU împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante. A fost exclus un capitol dedicat activității Consiliului Consultativ pentru prevenirea torturii în calitate de mecanism național de prevenire a torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante. Prevederile exclud posibilitatea societății civile de a realiza atribuțiile de mecanism național de prevenire a torturii – vizitele de monitorizare a locurilor de detenție. Legea nu prevede dacă rapoartele în urma vizitelor de monitorizare a locurilor de detenție vor fi făcute publice. Avocatul poporului nu este în sine un mecanism național de prevenire a torturii. Această poziție, criticată de fostul raportor ONU împotriva torturii în urma vizitei sale din 2008, a fost adresată Guvernului Republicii Moldova în cadrul raportului de țară asupra implementării Convenției ONU împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante (noiembrie 2009) și Revizuirii Universale Periodice (martie 2012).

Astfel, constatăm cu regret că Proiectul de lege cu privire la Avocatul poporului trimis Președintelui spre promulgare reprezintă un regres față de proiectul de lege trimis Parlamentului de către Guvern și ignoră, în aspectele specificate mai sus, recomandărilor grupului de lucru și a experților implicați în procesul de elaborare a proiectului de lege. De asemenea, condiționarea candidaților la funcția de Avocat al poporului de susținerea factorului politic implicit exclude posibilitatea publicului de a nominaliza persoane notorii și cu experiență în domeniul apărării și promovării drepturilor omului și discreditează, de fapt, statutul instituției Avocatului poporului.

Semnatarii solicită:

1. Președintelui Republicii Moldova să nu promulge Legea Avocatului poporului și să o restituie Parlamentului pentru a fi modificată și supusă din nou votului, cu respectarea cerințelor cu privire la transparența procesului decizional;
2. Parlamentului Republicii Moldova – să modifice legea prin excluderea neclarităților și respectarea recomandărilor instituțiilor internaționale relevante în domeniul activității instituțiilor naționale de protecție a drepturilor omului, precum și a experților locali, după o consultare publică cu persoanele și organizațiile interesate.

Organizațiile semnatare:

1. Alianța Organizațiilor pentru Persoane cu Dizabilități din Republica Moldova,
2. Ambasada Drepturilor Omului,
3. Amnesty International Moldova,
4. Asociația Femeilor pentru Protecția Mediului și Dezvoltarea Durabilă,
5. Asociația Obștească „Certitudine”,
6. Asociația Presei Independente (API),
7. Asociația pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă (AGER),
8. Centrul de Investigații Jurnalistice (CIJ),
9. Asociația Promo-LEX,
10. Centrul de Asistență Juridică pentru Persoane cu Dizabilități (CAJPD),
11. Centrul „Acces-info”,
12. Centrul de Informare și Documentare a Drepturilor Copilului (CIDDC),
13. Centrul de Informație GENDERDOC-M,
14. Centrul de Politici și Analize în Sănătate (PAS),
15. Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM),
16. Centrul de Resurse pentru Drepturile Omului (CReDO)
17. Centrul Internațional „La Strada”,
18. Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI),
19. Coaliția Nediscriminare,
20. Consiliul Național al Tineretului din Moldova (CNTM),
21. Doina-Ioana Străisteanu, membru al Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității,
22. Fundația Est-Europeană,
23. Gender-Centru,
24. Institutul de Politici Publice (IPP),
25. Institutul de Reforme Penale (IRP),
26. Institutul pentru Drepturile Omului din Moldova (IDOM),
27. Platforma Națională a Forului Societății Civile a Parteneriatului Estic,
28. Programul Buna Guvernare, Fundația Soros-Moldova,
29. Terra-1530,
30. Transparency International Moldova.

Persoană de contact:

Ion GUZUN, Consilier juridic, Centrul de Resurse Juridice din Moldova , tel: (+373) 22 843 601, email: ion.guzun@crjm.org